

Procedure vedr. ORDBLINDE elever i Næstved Kommune 2018

Ordblind – og hva' så?

Hvad er dysleksi? (ordblindhed)

Undervisningsministeriet beskriver ordblindhed således:

- 3-7 procent af befolkningen er ordblinde
- Ordblinde har vanskeligheder med at lære at læse skrevne ord, fordi de har svært ved at forbinde bogstaver med deres lyde (afkodning)
- Ordblinde har ofte specifikke stavevanskeligheder
- Forældre har én gang i skoleforløbet, på 4. klassetrin, retskrav på at der foretages en ordblindetest af deres barn
- Børn med ordblinde forældre er i særlig risiko for at have svært ved at lære at forbinde bogstaver med deres lyde.

Ordblindhed er ikke en statisk vanskelighed

Ordblindhed er ikke en statisk vanskelighed, for undervisning nytter! Det er veldokumenteret, at elever med ordblindhed kan indhente (noget af) det forspring, deres jævnaldrende klassekammerater har, både i opmærksomhed på sprogets enkeltlyde, læsning af nye ord, sikkerhed i læsning af ord samt i tekstforståelse (fx Lovett m.fl., 2000; Torgesen m.fl., 2001). Det er især den tidlige systematiske indsats, der har vist sig mest effektiv. Dette understreger vigtigheden af, at elever med ordblindhed får tilbudt en målrettet og særligt tilrettelagt undervisning, der støtter og fremmer deres skriftsproglige færdigheder og anvendelse af it-understøttende hjælpemidler, så de opnår et stærkere fundament for succes i deres skoleforløb.

Hvorfor ikke "ordblind" før slutningen af 3.klasse?

Når ordblindhed defineres som "*vanskeligheder med at lære at læse og stave*" betyder det, at der skal have været undervist i bogstav/lydforbindelser inden der testes og diagnosticeres.

Inden da kan børn, på baggrund af kommunale- og nationale sprog- og læseprøver samt tidlig risikovurdering, identificeres som værende i *risiko* for alvorlige afkodningsvanskeligheder. Det betyder, at det giver god mening at arbejde målrettet og systematisk med fonologisk opmærksomhed allerede i dagtilbud og i indskolingen.

Inkluderende praksis for ordblinde

Elever, der identificeres som ordblinde – eller i risiko herfor – imødekommes i faglige, sociale og fysiske fællesskaber som deres øvrige klassekammerater. Dette udelukker ikke målrettede indsatser, hvor elever med specifikke vanskeligheder kan understøttes, periodevis, i dynamiske gruppedannelser...

Mål

Mål for læsning i Næstved kommune

Det er målet i NK, at 95 % af eleverne kategoriseres som *sikre læsere*. Dette måles bl.a. i foråret i forbindelse med kommunale- og nationale læsetest. Elever i skrive-læsevanskeligheder, fx ordblinde, der er vant til at benytte it-understøttende hjælpemidler til daglig – fx til oplæsning af tekster, kan bruge tilsvarende ved læsetests.

I samarbejdet mellem skole, forvaltning og forældre rettes der generelt set fokus på formativ anvendelse af testresultater samt på progression. Formålet er bl.a., at målrette indsatsen for den enkelte elev for at sikre, at alle - herunder ordblinde - udvikler gode funktionelle sprog- og læsekompetencer, som går hånd i hånd med øvrige faglige færdigheder.

Test og prøver

Sprogvurdering i dagtilbud og 0. klasse

Alle børn i Næstved kommune sprogvurderes, mens de går i dagtilbud (et år inden skolestart, marts måned) og i 0. klasse med samme testmateriale (*Rambøll*). De vurderes på såvel talesproglige og før-skriftsproglige færdigheder.

Børn i 4-6 årsalderen, der er særlig udfordret på før-skriftlige færdigheder har brug for ekstra sproglig opmærksomhed på sprogets form- og lydside, eksempelsvis aktiviteter, der indeholder rim, opdeling af ord og bogstavkendskab (herunder lyde/navn/udseende/evt. bevægelse). Formålet er her at forebygge senere vanskeligheder med at forbinde bogstaver med deres lyde. Dette med henvisning til ovenstående om, at tidlig systematisk indsats nytter. Understøttelse af børns før-skriftsproglige udvikling bør foregå i en meningsfuld og sammenhængende kontekst, der stemmer overens med børnenes interesser samt hhv. læreplanerne på dagtilbudsområdet og Fælles Forenklede Mål for 0. klasse.

Kommunale – og nationale prøver i læsning

Eleverne møder endvidere kommunale- og nationale læseprøver i 1., 2., 3., 4., 6. og 8. klasse, der alle vurderer såvel afkodning, læseforståelse og hastighed.

Elever, der viser sig meget usikre i forhold til afkodningsdelen, kan være i risikogruppen for ordblindhed eller øvrige læse-skrivevanskeligheder. Der er derfor brug for undervisning, der fx har eksplicit opmærksomhed på ordlæsestrategier, som har til hensigt at understøtte behovet for at overskueliggøre læsningen af ord & tekster. Evnen til at afkode – altså koble lyd og bogstav - har stor indflydelse på, hvordan eleven ellers klarer sig i forhold til de øvrige læsediscipliner som forståelse og hastighed. Læseresultaterne på kommunalt niveau viser generelt, at elever på både mellemtrinnet og i overbygninger fortsat har brug for undervisning i ordlæsestrategier mhp. at udvikle færdigheder inden for afkodningsdelen.

Test vedr. Risiko for udvikling af alvorlige afkodningsvanskeligheder på 1. årgang

På 1. årgang gennemfører samtlige elever herudover testen *Risiko for udvikling af alvorlige afkodningsvanskeligheder*. <https://www.emu.dk/modul/tidlig-identifikation-og-ordblinderisikotesten>

Alle elever får foretaget testen 3 gange i løbet af skoleåret. Formålet med testen er at bidrage til en tidlig identifikation af elever, der har forøget risiko for at udvikle alvorlige afkodningsvanskeligheder (herunder ordblindhed).

Man kan forebygge og reducere sådanne vanskeligheder væsentligt gennem en forstærket tidlig indsats. Se konkrete undervisningsaktiviteter mm. i *Ordblindhed i grundskolen* – et inspirationsmateriale

(2017) <https://www.emu.dk/sites/default/files/Ordblindhed%20i%20grundskolen%20september%202017.pdf>

Testen kan foretages igen i begyndelse 2. årgang på de elever, hvor det skønnes nødvendigt – evt. på baggrund af læseresultatet ved frivillig National Test i læsning ved begyndelsen af skoleåret.

DVO fra slutningen af 2. klasse

DVOen foretages som klassescreening i slutningen af 2. klasse. Børn i risikogruppen får endvidere foretaget en individuel vurdering, som er næste step i DVOen, som bl.a. indeholder Elbros ordlister.

Ordblindetest 3. – 9. klasse

Elever kan desuden få foretaget en ordblindetest, [Ordblindetest.nu](https://uvm.dk/vejledning-og-stoettemuligheder/ordblindetest) fra slutningen af 3. klasse - 9. klasse. <https://uvm.dk/vejledning-og-stoettemuligheder/ordblindetest>

Testen foretages udelukkende, hvis der er en begrundet mistanke for, at eleven er ordblind. Dvs. at eleven, inden testen, har fået foretaget *Elbros ordlister*, ST-prøve og lign.

Såfremt eleven på baggrund af ovenstående test identificeres som ordblind tildes han/hun en IT-rygsæk. Denne indeholder en pc med bl.a. oplæsnings- og stave programmet AppWriter, som støtter og udvikler elevens læsestrategier. Eleven får herigennem mulighed for at koncentrere sig mere på teksternes indholdsmæssige del og på opgaveløsningen. Programmet bruges i alle fag, hvor der er behov for at læse og/eller skrive. Alle elever i kommunen har (gratis) adgang til dette program.

Elever i læse-skrivevanskeligheder i indskolingen kan ligeledes få en IT-rygsæk. Beslutningen herom tages af skolens leder.

Ordblinde skal samtidig have adgang til *Materialebasen* <http://web.skolekom.emu.dk/> hvor skolens undervisningsmaterialer placeres digitalt. På den måde kan eleven bruge AppWriter til oplæsning og opgaveløsning. Ydermere tilmeldes eleven NOTA – det digitale bibliotek, som kaldes E17)

www.nota.dk

Se i øvrigt konkrete undervisningsaktiviteter i *Ordblindhed i grundskolen – et inspirationsmateriale (2017)* <https://www.emu.dk/sites/default/files/Ordblindhed%20i%20grundskolen%20september%202017.pdf>

Herudover kan anvendes nyt undervisningsmateriale målrettet ordblinde elever, *ORD 2018* fra Alinia: <https://www.alinea.dk/serie/ord>

I materialet *ORD* understøttes eleverne i relevante ordlæse- og stavestrategier med det formål at bibringe dem solide og overskuelige strategier til at læse og stave ord.

Hvem gør hvad? – skolerne beslutter decentralt

Skolens læsevejleder:

Læsevejlederen er tovholder og koordinerende i forhold til ordblinde og elever i risiko for alvorlige afkodningsvanskeligheder. Dette indebærer, at der er læsevejlederen, der:

- foretager testen *Tidlig risiko for udvikling af alvorlige afkodningsvanskeligheder* på 1. årgang
- foretager individuel DVO-screening på elever i risikogruppen (på baggrund af klassescreeningen)
- foretager *Ordblindetest.nu* på 3. – 9. klasse – KUN ved begrundet mistanke
- sørger for at give skolens ledelse besked om testresultatet, bl.a. med henblik på bestilling af IT-rygsæk
- samtaler med elevens forældre og lærere om restresultaterne - og vejleder i, hvordan eleven understøttes i det daglige
- sørger for at lærerteamet, eleven og forældrene er fortrolige med anvendelsen af en it-rygsæk samt har adgang til NOTA & Materialebasen
- følger elevens udvikling og progression på læse-skriveområdet i samarbejde med eleven, lærere og forældre – dvs. initierer løbende møder og supplerende indsatser

Skolens ledelse:

- har ansvaret for at skolen har de nødvendige lærerkompetencer og ressourcer til at vurdere og understøtte en elevs undervisningsmæssige behov
- har fokus på indsatsen samt opfølgningen overfor ordblinde elever
- indgår konkrete skriftlige aftaler med vejleder og lærer om forventet progression for den ordblinde elev. Der aftales deadline, hvor resultater drøftes og vurderes

Lærer:

- foretager læseprøver (dansklæreren)
- foretager DVO – klassescreeningen i slutningen af 2. årgang
- sparrer med læsevejlederen om elevens læseresultater samt udvikling og progression
- er tilmeldt som underviser på NOTA (E17)
- er tilmeldt *Materialebasen*
- kan anvende og vejlede i brugen af AppWriter
- kender elevens it-redskab og har et overblik over de funktioner, eleven råder over
- har undersøgt, om relevant litteratur til faget er tilgængeligt digitalt
- henvender sig til læsevejlederen, når der er brug for vejledning
- deltager i møder m. fokus på undervisning af ordblinde elever i klassen
- husker samarbejdet med UU for de ældste, så eleven fra starten af sin ungdomsuddannelse kan benytte it-kompenserende hjælpemidler

Forældre:

- samarbejder med skolen
- støtter og opmuntrer eleven til god funktionel brug af it-rygsækken, materialebasen og NOTA 17

Eleven:

- samarbejder med lærerne og beder om feedback
- læser selvstændigt (med oplæsningsprogram) i tekster, der passer til elevens alder (se mere på NOTA)
- lærer læsestrategier
- opsøger viden om ordblindhed
- forventer at kunne få en ønsket uddannelse og samarbejder med lærere, læsevejleder og UU-vejleder om dette.

Center for Dagtilbud og skole

vejleder og samarbejder med skolerne i forbindelse med ordblindhed, bl.a. om:

- test

- undervisning
- it som kompensation
- lovgivning
- Faciliterer kurser for skolernes læsevejledere og øvrigt personale

Se mere:

Artikel: <http://www.blivklog.dk/undervisning-af-ordblinde-nytter/>

Forældre og elever har iflg. §3b i Folkeskoleloven et retskrav til én gang i elevens skoleforløb at få en udredning for ordblindhed i elevens skoleforløb. Hvis forældrene ønsker udredningen slettet igen, har de ikke krav på at få en ny

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=196651>

Handleplan for læsning i Næstved kommune:

<http://www.naestved.dk/Borger/SkoleUddannelse/Folkeskoler/HandleplanForLaesning.aspx>